तत्रापि नाक्षराच्छन्दो व्येत्येकस्मान्न द्वाभ्यामित्यभिप्रायः (७. १. २. २२.) । ध्वसा पापध्वंसनः ॥९॥ कल्पान्तरम् । तत्र प्रथमे तावदहनि त्रयोऽपि पवमानाश्चतुर्विंशाः यत्तु अभ्यावर्तयन्ति अभ्यावर्तं धुर्यैः स्तुवते (see 8. २. ५. ८.) तत्त्रिवृत् पवमानव्यतिरिक्तान्यावृत्तिस्तोत्राणि त्रिवृत्ति भवन्तीत्यर्थः द्वितीये वहनि चतुश्चत्वारिंशाः पवमानाः तृतीये वहनि अष्टाचत्वारिंशाः पवमानाः ॥१०॥ एतत्तस्थमविशेषो (!) वि[ष्णोः] क्रान्तं विक्रमणं विप्रकृष्टान्तरत्वसामान्यात् यथा हि विष्णोः क्रममाणस्य महान्तराणि पदानि भवन्त्येवं (त्योच Cod.) महान्तराः स्तोमाः । यमुनामनु तीरे । गङ्गायां तु गङ्गातीरे पञ्चपञ्चाशतम् ॥११॥ प्रज्ञावन्तरः अप्रज्ञान् ॥१२॥ शकुन्तला नामाप्सरा नाडपिति (? तामुपलि Cod.) स्थाने कण्वाश्रमे ॥१३॥ तत्र त्रिष्वपि दिवसेषु एकविंशस्तोमेन ऋषभ इष्टवान् ॥१५॥ त्रिष्वपि दिवसेषु त्रयस्त्रिंश स्तोमोऽस्येति त्रयस्त्रिंशस्तोमस्तेन । तौर्वशाः अश्वाः । वर्मिणां राजपुत्राणां कवचिनामश्वपालानाम् ॥१६॥ गोविनतो नाम वक्ष्यमाणस्तोमविशेषोऽश्वमेधः । काशयः काशिवास्या राजानः ॥१९॥ तस्य गोविनतस्य विधा विधानं स्तोमप्रकारो वक्ष्यतऽइति शेषः । चतुर्विंशाः पवमाना इत्यादि प्रथमेऽहनि चतुश्चत्वारिंशा इत्यादि द्वितीये षट्त्रिंशा इति तृतीये ॥२०॥ भरतः सवतामिव सवतो यद्वचः (?) यथा स्वभूतमश्वं भरतः अपहृतवान् एवं शतानीकः काशीनाम् ॥२१॥ वशं वशीनं(!) कामिकं कामतश्चरन्तम् । सङ्घा अभिभविता परेषाम् ॥२२॥ तृतीयामपठित्वा चतुर्थी अतिदृष्टव्या तु तृतीयापि ॥२३॥ होतृकाः महर्विग्भ्योऽन्यपुरुषाः मैत्रावरुणादयः होत्रादीननु आभक्ताः ॥२४॥ जाया महिष्यादिकाः । यथासमुदितम् येन सह ययाभिमेथिकाकामुकासंवादः (? ययामिमिथिकामुका° Cod.) कृतः । वचनाच्च भार्याणां सानुचरीणां दानम् पालागली तु क्षत्तुः प्राप्ता वचनान्तरेणाध्वर्यवे दीयते ॥२७॥४॥५॥

अत्राध्याये पुरुषमेध उच्यते ॥१॥ दशतः दशकवर्गाः ॥३॥ काण्डिकाद्वये अङ्गां संस्था आध्यात्माधिदैवोपासना उच्यन्ते । उभयतोज्योतिरिति अग्निसम्बन्धादग्निष्टोमो ज्योतिरित्यभिप्रायः उभयतउक्थ्य इति मध्यापेक्षया ॥८॥ यवमध्यः यवस्येव गुरुर्मध्योऽस्येति । इमे वै लोकाः पुरुषमेध इति (आधि)दैववचनम् अन्नमुक्थ्य आत्मातिरात्र इत्याध्यात्मवचनम् अन्नमुक्थ्यः परिवृंहणभूतत्वात् आत्मातिरात्रः मध्यत्वान्महत्त्वाच्च ॥१॥१॥६॥

ये दश-दशैकैकस्यां काण्डिकायां ब्राह्मणादयः पठ्यन्ते तानालभत इत्यर्थः न पुनरयमर्थः दशदशैकस्मिन्यूपऽआलभतऽइति कुतः अष्टशतं मध्यमयूपऽआलभतऽएकादशैकादशेतरेष्वित्यनेन विरोधात् ॥३॥ सरोभ्यो धैवरमित्येतस्याः काण्डिकायाः (वा° सं° ३०. १६.) प्राग्या दशतः तासामयं दर्शनार्थोऽनुवादः एतस्यां तु द्वादश पुरुषाः पठ्यन्ते परासु पुनर्दशदश अन्त्यायां तु अष्टौ पठिताः ॥४॥ अष्टौ विचूपानुत्तमानालभतऽइति दर्शनार्थोऽनुवादः ॥७॥ मागधादयस्तु पूर्वोक्ता एव गुणार्थं पुनः पठिताः पूर्वाः ते वै प्राजापत्या इति मन्त्रपाठात्प्राप्तानामनुवादो दर्शनार्थः ॥८॥ यदा नारायणः पुरुषमेधेनायजत तदा पर्यग्निकृतेषु पुरुषपशुषु तं नारायणमशरीरा वागुक्तवती ॥१३॥ आत्मनि शरीरे अग्नी समारोप्य (!) अयं ते योनिरित्यनेन मन्त्रेणाष्माणसास्ये (?) कोष्ठे वावेश्य । नारायणार्थः अद्भ्यः सम्भृत इत्यनुवाको नारायणः स पूर्वस्मान्नारायणादुत्तर इत्युत्तरनारायणः ॥२०॥२॥६॥

परस्मिन्नर्धे भागे भवः पराध्यः एकशतविधोऽग्निः ॥२॥ अग्निष्टुन्नामैकाहः अग्निष्टोमसंस्थः